

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Obornik, Meïr

5565 [1804/1805]

ן

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622

(יא) דוד לים וועדר מאן נאך פרוי
לעבן , זיא עטווא נאך גח צו ברינגן .
ער דאכטע : זיא קענטן אויף אונס
אויסזאגען : זא פֿרעדהרט דוד , זא
אויט זיינע געוואנהייט , דיאגאנצע צייט
דיא ער אין דען געפילדן דער פלשחים
צו ברינגט . (יב) אכיש זעצטע פֿר-
טרויען אין דוד , אונד דאכטע : ער
אויט נון מעהר זיינעם פֿאלקע ישראל
פֿרהאסט וואָרדן , אונד מוס וואָהלעוויג
מיין אונטערטאהן בלייבען .

(יא) ואיש ואשה לא יחיה דוד
להביא את לאמר פֿך יגדו עלינו
לאמר כהעשה דוד וכה
משפטו כל הימים אשו ישב
בשדה פֿלשתיים : (יב) ויאמן
אכיש בדוד לאמר הכאיש
הכאיש בעמו בישראל והיה לי
לעבד עולם :

כח (א) אום דיוע צייט צאָגן דיא
פלשחים איהרע טרופן צוואמן ,
מיט ישראל קריג צו פֿיהרען . דא זאגטע
אכיש צו דוד : דוא מוסט וויסען , דאס
דוא מיט מיר צו פֿעלדע ציהסט , דוא
אונד דיינע לייטע . (ב) דוד אנטוואָר-
טעטע דעם אכיש : דוא זאָלסט אויך ער-
פֿאהרען , וויא טעהטיג דיין דיהנער
זיך צייגן ווירד , דאָפֿיר שפראך אכיש ,
וויל איך דרך אויך לעכענסלענגליך אונ-
טער מיינר לייכוואַכע אויפֿנעמן .
(ג) (שמואל וואָר נון מעהר טאָר ,
אונד

כח (א) ויהי בימים רבים
ויקבצו פֿלשתיים את-
מחניהם לצבא להלחם בישראל
ויאמר אכיש אל דוד ידע תדע
פי אתי תצא במחנה אהר
ואנשיך : (ב) ויאמר דוד אל-
אכיש לכן אתה תדע את אשר-
יעשה עבדך ויאמר אכיש אל-
דוד לכן שמר לראשי אשימך

כל הימים : (ג) ושמואל מת

ויספרו רש"י

באור

(יב) הבאיש בעמו , פי' דוד כבאש בעמי
עמו . בהתחבר דבר הכבאש עם אשר יעלה
הכאש באפו , יסומן המ ריח בני"ת , כמו
להכאישי ביושב הארץ (בראשית ל"ד ל') , כי
כבאשו בדוד (ש"ב י"ו) .

כח (ג) ושמואל מת . הכרי כבד
כאמר וימת שמואל אל לפי שבא
לדבר בשאלו שהונך לדרוש כבעלת
לוב

כח (ב) שומר לראשי , בתוך שומרי ראשי . (ג) ושמואל מת , אע"פ שספר מיתתו
למעלה , ספר גם כן הכה , מפני המעשה שעשה שאלו , שדרש כבעלת לוב כעבורו ,
ואילו היה הוא סי לא היה דורש כי אם מאתו (רד"ק) . בעירו , הוי' ויתירה , כן הוא דעת
הר"י גאון , וכן תרגמתי . אבל י"ת , וספדי עלוהי אנשי קרתיה . לדעתו אין ובעירו
שג אל פעלו ויקברו , אלא אל כעל

ויספרו

מכלל יופי

כח (ג) ויקברו ברמה ובעירו , לפי שהיו ב' רמות , אמר

אמר

וַיִּסְפְּדוּ לֹפְלֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרוּהוּ
 בְּרִמָּה וּבְעִירוֹ וּשְׂאוֹל הִסִּיר
 אֶת־הָאֲבוֹת וְאֶת־הַיְדֻעָנִים
 מִהָאָרֶץ: (ד) וַיִּקְבְּצוּ פְּלִשְׁתִּים
 וַיִּבְאוּ וַיַּחֲנוּ בְּשׁוּנָם וַיִּקְבֹּץ שְׂאוֹל
 אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּגִלְבָּעַ:
 (ה) וַיֵּרָא שְׂאוֹל אֶת־מַחְנֵה
 פְּלִשְׁתִּים וַיֵּרָא וַיַּחֲרֵד לְבוֹמָאד:
 (ו) וַיִּשְׂאֵל שְׂאוֹל בִּיהוָה וְלֹא
 עָנָהוּ יְהוָה גַּם בְּחִלְמוֹת גַּם
 בְּאֹזְרִים גַּם בְּנְבִיאִים: (ז) וַיֹּאמֶר
 שְׂאוֹל לְעַבְדָּיו בְּקִשׁוּ־לִי
 אִשָּׁת בְּעֵלְת־אֹב וְאֶלְכָה אֵלֶיהָ
 וְאֶדְרָשָׁהּ־בָּהּ וַיֹּאמְרוּ עַבְדָּיו
 אֵלָיו הִנֵּה אִשְׁת־בְּעֵלְת־אֹב
 בְּעֵין דּוֹר: (ח) וַיִּתְחַפֵּשׂ שְׂאוֹל

וילבש רשי

אונד גאנץ ישראל האטמע איהן בטרות
 ערט אונד אין זיינר וואהנשטאט רמה
 בגראבען. שאול האטמע אללע טאטענ
 בשוועהרער אונד צייכענדייטער אויס
 דעם לאנדע וועגנשאפט. (ד) די
 פלשתיים פערזאמלטען זיך אלוא, אונד
 בעאגען איין לאגער צו שונם. זיין
 שאול פערזאמעלטע גאנץ ישראל, אונד
 לאגערטע זיך אויף גלבע. (ה) אבד
 אלס שאול דאן לאגער דער פלשתיים
 איבערזאה, גריהט ער אין פורכט,
 זיין הערץ וואורדע זעהר אונרוהיג.

(ו) ער בעפראגטע דען עוויגען,
 בקאם אבד קיינע אנטווארט, וועדער
 דורך טרייטע, נאך דורך דיאאורים
 אונד פראפעטן. (ז) ענדליך שפראך
 שאול צו זיינן דיהנערן: זוכט מיר איינע
 טאטענבשוועהרערין אויף, אדך וויל
 צו איהר געהן, אונד זיא בעפראגען.
 זיינע דיהנר זאגטען איהם: עס איזט
 איינע טאדען בשוועהרערין צו עין דור.
 (ח) ווארויף זיך שאול אונקענטליך
 מאכטע

באור

ויספדו, ופי' הכתוב כך: ויספדו לו כל
 ישראל בקברם אותו, ברמה, וגם איש בעירו,
 כי אי אפשר שיבואו כל ישראל לספדו ברמה,
 ויספדו לו איש בעירו. (ד) בגלבע, הר
 הגלבע הנזכר להלן. (ו) בחלומות, היו
 שאלים בימים ההם בחלומות, כעין שנאמר
 אומלם תלום. (ז) ואדרשה בה, לפי
 שהיה ירא מאוד מפלשתיים, לפיכך ספן לדעת
 היכלית במלחמה הזאת או לא. (ח) ויתחפש,
 שנה את עצמו באופן שלא תכירהו
 האשה

אוב פתח ואמר ושמואל מות שחילו הים
 קיים ומונו הים שחול דורש: ושחול הסי'
 החובות והסורך לבקש אשה בעלת אוב:
 ויספדו לו כל ישראל ויקברוהו ברמה
 ובעירו. וספדו עלוהי כל ישרא וקברוהו
 ברמותא וספדוהו איש בעירו: (ו) גם
 באורים. ולפי שהרג נוצ עיר הכסנים
 לא נענה: (ח) ויתחפש שחול. שינה
 בגדיו

מכלל יופי

אמר בעירו באותה שהיא עירו, או פי' בחוף העיר קברוהו: (ז) אשת, בא בן
 במזכרת: (ח) קסמי, בקמץ רחב: (י) יקרך מבנין נפעל:
 13 2 יג ב (יד) תארז

מאכטע , נעמליך אנדרע קליידער
 אנלענטע אונד צאגהין אין בגלויטונג
 צווייער לייטע . זיא קאממען צוד נאכט
 צייט בייא דער פרויא אן , אונד ער
 שפראך : דיהנע מיר דאך מיט דיינער
 טאטענכשוועהרערקונסט , אונד פאך
 רע מיר דען הרויף , וועלכען איך דיר
 נעגען ווערדע . (ט) דיא פרויא
 שפראך : דוא ווייסט יא וואס שאול
 גטאהן , דאס ער דיא טאדענבעשעוועה
 רער אונד צייכענדייטער אויס דעם לאג
 דע פערטילגט האט , ווארום זוכסט דוא
 מיך צו פערשטריקען , מיך אום דאן
 לעכען צו ברינגען ? (י) שאול שוואוד
 איהר ביים עוויגען , אונד שפראך .
 זא וואהר גאט לעכט ! עם זאל דיר ווע
 גען דויה זאכע ניכטס שליממעס ווידער
 פאהרען . (יא) דיא פרויא פראגטע
 הירוויף : וועס זאל איך דיר הירוויף ברינג
 גען ? ער אנטווארטעטע : שמואל ברינגע
 מיר הערוויף . (יב) אלס דיא פרויא
 שמואל ערבליקטע , שריע זיא מיט
 גראסער

וילבש בגדים אחרים וילך
 הוא ושני אנשים עמו ויבאו
 אל האשה לילה ויאמר
 קסמי נא לי באוב והעלי לי
 את אשר אמר אליך :
 (ט) ותאמר האשה אליו הנה
 אתה ידעת את אשר עשה
 שאול אשר הכרית את האבות
 ואת הידעני מן הארץ ולמה
 אתה מתנקש בנפשי להמיתני :
 (י) וישבע לה שאול ביהוה
 לאמר חי יהוה אם יקרד עין
 בדבר הזה : (יא) ותאמר
 האשה אתמי אעלה לך
 ויאמר את שמואל העלי לי :
 (יב) ותרא האשה את שמואל

באור

יתרו רשי וחזק

האשה , והוא שלבש בגדים אחרים . (ט)
 מתנקש בנפשי , תפרוש רשת לעממי , איך
 כריך לאוב , אלא בערמה תעשה זאת לנסות
 אותי , ולדעת אם בעלת אוב אכי , למסור
 אותי ביד שאול להמיתני . (יב) ואחה
 שאול , ע"ד הפאט אין להקשות מאין ידעה
 זאת , כי המנלה את נסתרות אחרות , גלה
 לה גם את זאת ; אבל קו"ל אמרו ראתה עולה
 שלא כדרך עולים כי . חה דעת בן חפני הגאון
 בענין בעלת אוב : חס ואלוס לא עלה שמואל
 מיררו , ולא דבר עם שאול , אבל האשה
 עשתה הכל ברמאות , כי מיד הכירה כי שאול
 ומנאה דבר זה אמר' למה רמיתני ואתה שאול . ודרך בעלת אוב להביא בן אדם שמדבר מתוך
 מקבואו בלשון נמוך . וכאשר בא שאול לדרוש מאתה , וראתה אותו כנהל , והיא ידעה כי
 למחר יהיה יונק למלחמה , וכל ישאל היו

בגדיו וכן התחפש ובה במלחמה וכן
 ברוכ כה יתחפש לבושי וכן תרגס יונתן
 ואישתני שאול : ויבאו אל האשה לילה .
 יום היה לא מתוך רתס היה דומה
 להם ללילה כך דרש ר' תנחומא :
 (ט) מתנקש . מנקש תקלה :
 (יב) ותזעק בקול גדול . שראתהו
 עולה שלא כדרך העולים שהמעלה
 בזכורו

וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וַתֹּאמֶר
הַאִשָּׁה אֶל-שָׂאוּל לֵאמֹר לְמָה
רָמִיתִנִּי וְאַתָּה שָׂאוּל :
(יג) וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ אֶל-
הַיָּרְאִי בִּי מָה רָאִית וַתֹּאמֶר
הַאִשָּׁה אֶל-שָׂאוּל אֱלֹהִים רָאִיתִי
עַלִים מִן-הָאָרֶץ : (יד) וַיֹּאמֶר
לָהּ מַה-הָאָרוּ וַתֹּאמֶר אִישׁ
זָקֵן עָלָה וְהוּא עִטָּה מְעִיל וַיַּדַּע
שָׂאוּל כִּי-שְׂמוּאֵל הוּא וַיִּקַּד
אֲפִים אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ :
(טו) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל-שָׂאוּל
לְמָה הִרְגַזְתִּנִּי לְהַעֲלוֹת אֶרְצִי
וַיֹּאמֶר

רש"י

זכורו עולים רגליהם למעלה וזה עלה
ראשו למעלה כשציל כבודו של שאל :
(יג) אלהים ראיתי עולים מן הארץ .
מלאכים שנים משה ושמואל שנתפחה
שמואל שמוא חני מתבקש בדין והעלה
משה עמו כדאיתא בתענית : (יד) מה
תארו . ג' דברים נאמרו באוז המעלה
אותו רוחו ואינו שומע קולו והנשאל
לו שומעו ואינו רוחו ואחר לא רוחו
ולא שומעו : והוא עוטה מעיל . שהיה
רגיל ללבוש מעיל שנאמר ומעיל קטן
תעשה לו חמו וזמעיילו נקבר וכן עלה
וכן לעתיד לבא יעמדו ללבושיהם :
(טו) הרגזתי . החרדתני : גם ציד
הנביאים גם בחלומות . אבל באורים
ותומים

גראסער שטימע , אונד שפראך צו
שאל : ווארום האסט דוא מיך הינטר
גאנגען ? דוא ביזט שאל !
(יג) דער קעניג שפראך צו איהר :
פירכטע ניכטס , וואס האסט דוא דען
גועהן ? דיא פרויא זאנטע : איך זעה
עטוואס פארנעהמס אויס דער ערדע
הרויף שטייגן . (יד) ער פראנטע
זיא : וויא זיהט עס אויס ? איין אלטער
מאן , ערווידערטע זיא , שטייגט
הרויף , אין איינעם מאנטעל גהיללט .
דא מערקטע שאל דאס עס שמואל
זיא . ער ניינטע זיך מיט דעם אנטליצע
צור ערדע , אונד ביקטע זיך .
(טו) שמואל רעדטע שאל אן
ווארום בעאונרוהיגסט דוא מיך
מיך הרויף פארדען צו לאסען ?
שאל אנטווארעטע : מיר איזט זעהר
באנגע , דיא פלשחים בקריגען מיך
אונד

באור

בפחד גדול , וידעהמה שעשה שאל , שהרג
את כהני ה' , שמה נפיה המגיד הדברי הכחמרי
כפרשה . ומה שאמר ויאמר שמואל אל שאל ,
על מחשבת שאל , שהיה חושב כי שמואל היה
המדבר אליו . ומה שאמר ולא עשית חרון אפו
בעמלק , ידוע היה דבר זה , כי מאותה שעה
אמר לו שמואל וימחוק מהיות מלך . ומה שאמר
לרעך לדוד , ידוע היה דבר זה בכל ישראל
שדוד נמשח למלך . ומה שאמר מקר אתה ובניך
עמי , מדרך סברא אמר זה . עכ"ל בן חפני
הגאון . ובזמנו מעשה אוב דבר גלוי וידוע
הוא , ואני בעיני ראיתי העלית תמונת גופים
מתים , גם אין נפלא בעיני דרכי החובות
ותחבולתם . (יג) אלהים ראיתי , אך
וגדול , כמו למעלה עבוד אלהים אחרים .
וטעם ל' ר' ידוע שהיא לגדולה ולרוממות .
(טו) ואקראה , נה"ל נוספת כמנהג , כמו
אשמעה אשמרה , אבל להיות למ"ד הפעל
כסג"ל

אונד גאטט איזט פאן מיר געוויכען :
 גיכט מיר קיינע אנטווארט מעהר ,
 וועדער דורך פראפעטען , נאך דורך
 טרייטע . דאָהער האָבע איך דיך גע-
 פֿאָדערט , מיר אַנצוצייגען וואס איך
 טוהן זאָל . (טו) שמואל שפראַך :
 וואצו פֿרעגסט דוא מיך , דאָ דער עווי-
 גע פֿאָן דיר גוויכען , אונד דיין פֿיינד
 גוואַרדען איזט . (יז) דער עוויגע האַט
 ערפֿילט , וואָס ער דורך מיר פֿערקינג
 דעטע , ער האַט דיא רעגירונג אַויס
 דיינר האַנד גריססען , אונד זיא דיינס
 געכסטען , דעם דוד געגעבן ;
 (יח) ווייל דוא דעם עוויגען שטיממע
 ניכט גהאַרעכט , ניכט אַויסגעאַיבט
 האַזט זיינן צאָרען אָן עמלק ; דאַרום
 לעסט

וַיֹּאמֶר שְׂאוּל צַר-לִי מְאֹד
 וּפְלִשְׁתִּים , גְּלַחְמִים בִּי וְאֱלֹהִים
 סָר מִזְעֵלִי וְלֹא-עֲנִי עוֹד גַּם בְּיַד
 הַנְּבִיאִים גַּם בְּחִלְמוֹת וְאַקְרָאָה
 לָךְ לְהוֹדִיעַנִי מָה אַעֲשֶׂה :
 (טו) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל וְלָמָּה
 תִּשְׁאַלְנִי וַיְהוֶה סָר מִזְעֵלִי וַיְהִי
 עֲרֵךְ : (יז) וַיַּעַשׂ יְהוָה לֹו כְּאֲשֶׁר
 דִּבֶּר בְּיַד יוֹקִדָע יְהוָה אֶת-
 הַמַּמְלָכָה מִיָּדָךְ וַיְחַנֶּה לְרַעְךָ
 לְדָוִד : (יח) כְּאֲשֶׁר לֹא-שָׁמַעַתְּ
 בְּקוֹל יְהוָה וְלֹא-עָשִׂיתָ חֲרוֹן-

אִפּוּ בְּעַמְלֵק עַל-יָד הַדָּבָר הַזֶּה

עשה

רשי

באור

צטג"ל איכו כמנהג , ובא כמוהו ידענה סלה
 (רד"ק) . (טו) ויהי עריך , לדעת ת"י
 נחסר כאן מלת עם , שתרנס וזהו בסעדיה
 דגברא די אלת בעל דבניה . ומוכיח זאת מפי
 הסמוך שנאמר ויעשה לוכו' , שהכוונה לדעתו
 על דוד . אבל יותר נראה כמשמעו , שה' היה
 עריך , וטעם לו להלן כמו לך , ודרך המקרא
 בכמה מקומות לדבר לטוב כנגסת , וכ"כ
 גם רד"ק . ואפשר עוד לפרש שאלת לו שב אל
 השם , והוא תקון הלשון כ"ש הרמב"ן בפרשת
 לך לך , וכן כאמר אשר פדית לך , שמלך לך
 שם אינו אלא תקון הלשון , והעד שגדה"י לא
 נאמר אלא אשר פדית , וביד האשכנזי לתרגם
 המאמר בעזיבת מלת לו לגמרי מבלי שחת
 הכונה , היום הזה , עכינו צעת הזאת .
 (יט) עמי

ותוויס לא חומר לו ואף על פי שש' זהם
 כמו שאמר למעלה שהיה צום מומנו על
 שהרג טוב עיר הכהנים : ואקראה לך .
 לשון וחזק אחר כך כמו נקרא נקראת
 בהר הגלבוע וכמו ושם נקרא איש רע
 ובליעל הונכתי לסיות נקרא חליך
 שחודיעני מה אעשה : (טז) ולמה
 השאלני . הרי שאלת מן הנביאים
 החיים . ויהי ערך . והוא בסעדיה
 דגברא דאת צעיל דבניה . ערך לשון
 שונא וכמה יש במקרא : (יז) לרעך
 לדוד . ובחיו לא הזכיר לו שמו אלא
 ונתנה

מ כ ל ל י ו פ י

(יד) תארו , בקמץ חטף : (טו) למה , כל למה בדגש ומלעיל חוץ מאם אחרית
 מהחיל"א' מאותו' אה"ע יהי' מלרע ורפה , ובאוה' בדגש ומלעיל על הה"א ועל
 האל"ף

עֲשֵׂה לָךְ יְהוָה הַיּוֹם הַזֶּה :
 (יט) וַיְהִי יְהוָה גַּם אֶת־יִשְׂרָאֵל
 עִמָּךְ בַּיַּד פְּלִשְׁתִּים וּמָחָר אָתָּה
 וּבְנִיךָ עִמִּי גַם אֶת־מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל
 יִהְיֶה יְהוָה בְּיַד פְּלִשְׁתִּים :
 (כ) וַיִּמְחַר שָׁאוּל וַיִּפֹּל מִלְּאֵ־
 קוֹמָתוֹ אֶרְצָה וַיֵּרָא מְאֹד מִדְּבָרֵי
 שְׁמוּאֵל גַּם־כִּחַ לֹא־הָיָה בּוֹ
 כִּי לֹא אָכַל לֶחֶם כָּל הַיּוֹם וְכָל־
 הַלַּיְלָה : (כא) וַתָּבֵא רַחֵל אִשְׁתָּה
 אֶל־שָׁאוּל וַתֵּרָא כִּי־נִבְהַל מְאֹד
 וַתֹּאמֶר אֱלֹהֵי הַיְהוָה שָׁמְעָה
 שִׁפְחָתְךָ בְּקוֹלָךְ וְאִשִּׁים גַּבְשֵׁי
 בְּכַפֵּי וְאִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ אִישׁ
 דְּבַרְתָּ אֵלַי : (כב) וְעַתָּה שְׁמַע־
 נָא גַם־אֶתָּה בְּקוֹל שִׁפְחָתְךָ
 וְאִשְׁמְרָה לְפָנֶיךָ פֶּתַח־לֶחֶם
 וְאֶכֹּל וַיְהִי כֵךְ כִּחַ כִּי הִלֵּךְ
 בְּדָרֶךְ : (כג) וַיִּמְאֵן וַיֹּאמֶר
 לֹא אֶכַּל וַיִּפְרְצוּ־בּוֹ עֵבְדָיו וְגַם־

האשה רש"י

ונתנה לרעה הטוב מומך לפי שהיה ירא
 מומו : (יט) אתה ובניך עמי עמי
 במחיצתי : (כד) עגל
 סבות , כמו שמספר והולך . הא' כי ירא מאד כו' , ומתנויין כפשו לא היה יכול להעמיד את
 עמו ; והב' כי לא אכל לחם כו' , ונחלש גם גופו , ולא היה בו כח לעמוד על רגליו .
 (כב) ויפרצו , כמו ויפצרו . (כג) עגל מרבק , עגל מפותם , והמקום שמפעמין אותו

לעסט ער דיר נון זאלכער געשטאלט
 ווידרפֿאהרען . (יט) דער עוויגע ווירד
 נעכסט דיר , אויך ישראל דען פלשתים
 אין דיא הענדעגעכען . מאָרגען שָׁן
 ביזט דוא מיט דיינן זעהנען בייא מיר ,
 אונד ישראלס לאַגר , דורך גאַטטעס
 לייטונג , אין דען הענדן דער פלשתים .
 (כ) היר זאנק שאול , זא לאַנג עד
 וואַר , צו באַדען . אוסער אַרדענט
 ליכע פֿורכט האַטטע זיך ווינער במעכֿ
 טיגט , פֿאַר דען וואַרטען שמואל'ס ,
 דאַצו פֿעהלטע עס איהם אַן קרעפֿטען ,
 דען ער האַטטע דען גאנצען טאג אינד
 דיא גאנצע נאכט , קיינע שפייזע צו זיך
 גנאַמן . (כא) דאו ווייב נעהרט זיך
 שאול , זאה איהן זעהר בשטירצט ,
 אונד שפראך צו איהם : זיה ! דיינע
 מאַגד האַט דיינער שטיממע גהאַרכט
 איך טרוג מיין לעכען אויף דער
 האַנד , אונד גאַב דעננאך דען וואַרטען
 נאָך . דיא דוא צו מיר גרעדט ;
 (כב) זא הערע דען אויך דיא שטיממע
 דיינר מאַגד . איך וויל דיר שפייזע פֿאַר
 זעטצען , אים , דאַס דוא קרעפֿטע
 בעקעמסט , דיינן ריקוועג צו מאַכען ,
 (כג) ער וואַלטע ניכט , אונד זאָגטע :
 איך מאַג ניכטס עסען . אַכר ווינע
 דיהנר אונד דאַו ווייב דאָנגן זא אַיך
 איהן

באור

(יט) עמי בקנר . גם את מחנה ישראל ,
 גם זאת יהיה מחר . (כ) וימחר , לשת
 וימחר ויפל הוא , נפילה פתאום מבלי
 השתדלות להעמיד את עמו , והיה זה משתי
 סבות , כמו שמספר והולך . הא' כי ירא מאד כו' , ומתנויין כפשו לא היה יכול להעמיד את
 עמו ; והב' כי לא אכל לחם כו' , ונחלש גם גופו , ולא היה בו כח לעמוד על רגליו .
 (כב) ויפרצו , כמו ויפצרו . (כג) עגל מרבק , עגל מפותם , והמקום שמפעמין אותו

איהו , דאם ער ענדליך איהרער שטימע
 גהער גאב . ער שטונד פאן דער ער
 דע אויף , אונד זעצטע זיך אויף דאן
 בעט . (כד) דאן ווייב האטטע איין
 געמעסטעטעס קאלב אים הויזע , זיא
 איילטע , שלאכטעטע עם , נאם
 מעהל , קנעטעטעטעס , אונד בוקקובן .
 (כה) זיא זעצטע עם שאול אונד זיינען
 דיהנרען פאר , זיא אסען , שטאנדען
 זאדאן אויף , אונד רייזטען נאך דיא
 זעלבע נאכט צוריק .

האשה וישמע לקלם ויקם
 מהארין וישב אל המטה :
 (כד) ולאשה עגל מרבק
 בבית ותמהר ותזבזהו ותקח
 קמה ותלש ותפחו מצות :
 (כה) ותגש לפני שאול ולפני
 עבדיו ויאכלו ויקמו וילכו
 בלילה ההוא :

כט (א) היא פלשתים צאגען אללע
 איחרע לאגער צו זאממען נאך
 אפק , אונד ישראל דזאטטען איהר
 לאגער . אן איינער קוועלע אין יורעאל .
 (ב) דיא אבערן דער פלשתים ריקטען
 פאר , מיט הונדרטען אונד טויענדן .
 נאך איהנען צאג דוד מיט זיינען לייטן ,
 אן אבישם זייטע . (ג) דא שפראכען
 דיא פירשטען דער פלשתים ; וואס
 זאללן

כט (א) ויקבצו פלשתים את
 כל מהניהם אפקה וישרי
 חנים בעין אשר ביורעאל :
 (ב) וסרני פלשתים עבדים
 למאות ולא לפים ודוד ואנשיו
 עבדים באחרנה עסאכיש :
 (ג) ויאמרו שרי פלשתים מה
 העברים

באור

רשי

סס יקרא מרבק, זכת"י עגל פטים, ודומה לו
 בדכ"ל הכניסה לרבקה ודסה (ד"ק) .
 כט (א) אפקה, ולמעלה נאמר וישבו
 בזכס ? וכן ישראל
 חוכים בעין, ולמעלה בגלגוע ? וע"ז האחרון אפשר לומר שהיה מעין נובע תחת הר גלגוע,
 והראשון כדאף קצה, כי ידענו שהעלמיה הזאת היתה ביזשכר אל הר הגלגוע, ואפק
 בנחלת אשר כ"ס ציהושע (י"ט ל'), אס לא שנקבל שהית' אפק אחר ביזשכר סמו' לגלגוע .
 עבדים למאות, עם אנשיהם שהיו מאות ואלפים, כי הם היו שני אלפים ושתי מאות .
 (ג) נפלו, כמו על פני כל אחיו נפל; והוא

(כד) עגל מרבק . עגל פטים :
 כט (ג) מיוס נפלו . מיוס הנייתו
 עלי : ל (ט) ויזוחו
 כמו

מכלל יופי

אל"ף וזה א' מהם : [הרגוחני, ממנוחתי : להעלות, ממנוחתי : (כ) מלא, שם :
 ורא, ביו"ד האיתן לבד : נבהל, פועל עבר : (כד) וחפחו שרשו אפה :
 ט (ג) נפלו, בקקן חטף : (ד) הפקדו, ענין הנחה : ירד, דרך המלחמה
 בעבן, ומ"ש לא יעלה נגד המקום שעלו להלחם בו : האנשים ההם,
 על עצמם : הסרנים, שרים : ואור לכם, כשיאיר לכם :
 ל (ג) ויכו